

فاطمه معصومه بانوی معصوم زمان

جود مضجع شریف و نورانی حضرت فاطمه معصومه (سلام الله علیها) در شهر مقدس قم، فرصتی مغتنم برای ایرانیان ولایت‌مدار و ولایت‌دوست به حساب می‌آید که مراتب علاقه و ارادات خود به خاندان پیامبر اسلام (ص) را ابراز کنند و زمانی که این حضور با رابطه‌ای میان امام هشتم تعریف می‌شود، اهمیت آن برای ایرانیان دوچندان می‌شود و باید نهایت لطف خود را نشان دهند.

امیرحسین ثمالی: جود مضجع شریف و نورانی حضرت فاطمه معصومه (سلام الله علیها) در شهر مقدس قم، فرصتی مغتنم برای ایرانیان ولایت‌مدار و ولایت‌دوست به حساب می‌آید که مراتب علاقه و ارادات خود به خاندان پیامبر اسلام (ص) را ابراز کنند و زمانی که این حضور با رابطه‌ای میان امام هشتم تعریف می‌شود، اهمیت آن برای ایرانیان دوچندان می‌شود و باید نهایت لطف خود را نشان دهند.

و همین شرف حضور است که شناخت هر چه بیشتر و بهتر وجود نورانی حضرت معصومه (س) را ضروری می‌نماید تا علاقه ما به حضرت ایشان با شناختی درست همراه شود و پیروانی درخور و در شأن برای ایشان به حساب بیاییم. به همین دلیل و به مناسبت فرارسیدن سالروز ولادت حضرت معصومه (سلام الله علیها) فرصت را مناسب دیدیم تا به گفت‌وگو با حجت‌الاسلام محمدرضا طاهری (دبیر سابق شورای تدوین اسناد راهبردی حرم مطهر حضرت معصومه (س) و رئیس حوزه معاونت فرهنگی آستان حضرت معصومه (س)) که این روزها افتخار دبیری هیأت علمی معارفی آستان قدس رضوی را هم دارد، بنشینیم و گپ و گفتی کوتاه در رابطه با ابعاد شخصیتی حضرت معصومه (س) داشته باشیم.

علت عدم ازدواج حضرت معصومه س

با وجود همه مراتب علمی و معرفتی حضرت معصومه (س)، شاهد عدم ازدواج ایشان هستیم که این موضوع در تعارض ظاهری با آموزه‌های دینی در حوزه سبک زندگی قرار دارد. در بررسی دلایل عدم ازدواج ایشان باید نکات زیر را در نظر داشت: اول اینکه میل به ازدواج و تشکیل خانواده از جمله مسلمات سبک زندگی اسلامی است که در احادیث و سیره معصومین کاملاً واضح است و کسی نمی‌تواند این موضوع را انکار کند. بنابراین با فراهم شدن شرایط ازدواج باید هر چه سریع‌تر به این کار اقدام ورزید و تأخیر در آن جایز نیست.

دوم اینکه حضرت معصومه به دلیل دارا بودن شرایط خانوادگی فوق‌العاده مهم و همچنین شهره بودن به مراتب علمی و اجتماعی، به طور طبیعی خواستگاران زیادی، چه از نزدیکان اهل بیت و چه از سرشناسان مدینه داشتند و اینگونه نبوده است که عدم ازدواج ایشان به نبودن خواستگار مطرح و درخور ارتباطی داشته باشد.

با در نظر گرفتن این موارد درمی‌یابیم که باید علت این موضوع را در عوامل دیگری جست‌وجو کرد. به نظر من عدم رضایت امام موسی کاظم به ازدواج دخترانش، نوعی اعتراض اجتماعی به سکوت و یکجانشینی شیعیان و مسلمانان محسوب می‌شود. به عبارت بهتر امام موسی کاظم در 2 جبهه در حال مبارزه بودند؛

در یکی از آنها حرکت سیاسی‌ای را علیه دستگاه ظلم و جور پیش گرفتند و اقدامات معناداری را انجام دادند و در آن سویی میدان سعی در بیدار ساختن شیعیان و مسلمانانی داشتند که به وظیفه خود در قبال امام معصوم عمل نمی‌کردند و برای نشان دادن اعتراض خود، حاضر نشدند هیچ کدام از دخترانشان با کسی وصلت کند تا اعتراض ایشان مورد توجه قرار گیرد. این مسیر حتی پس از شهادت امام موسی کاظم هم ادامه پیدا کرد و بنابر وصیتنامه‌ای که از ایشان وجود دارد،

اختیار ازدواج دختر امام موسی کاظم (ع) پس از ایشان به امام رضا (ع) سپرده می‌شود که ایشان نیز مسیر پدر را ادامه می‌دهند و اجازه ازدواج هیچ کدام از خواهران خود (از جمله حضرت معصومه) را صادر نمی‌کنند. بنابر این عدم ازدواج حضرت معصومه تنها به شخص ایشان در خانواده اختصاص نداشت بلکه دستوری مهم و در راستای تدارک دیدن یک اعتراض اجتماعی دیده می‌شود.

البته نظریه‌های دیگری نیز درباره علت عدم ازدواج ایشان مطرح شده که نبودن هم‌کفو برای ایشان و یا مشکلات ناشی از اختناق در حکومت بنی‌عباس از آن جمله است.

مبارزی عفیف

از جمله نکات برجسته زندگی حضرت معصومه (س) به مبارزات سیاسی و اجتماعی ایشان مربوط می‌شود. اینکه مبارزه ایشان

چگونه با حفظ مراتب عفت همراه شده بود ازجمله مواردی است که می‌تواند الگوی مناسبی برای بانوان علاقه‌مند به فعالیت در عرصه اجتماعی قرار گیرد.

این موضوع زمانی مهم‌تر می‌شود که درنظر داشته باشیم «عفت» مهم‌ترین و بارزترین ویژگی تمامی دختران منتسب به بیت امام موسی‌کاظم(ع) است و به هیچ روی شاهد اموری مانند بازارگردی بیهوده و یا کارهای بی‌مورد از سوی این بزرگواران نیستیم.

اما رعایت مراتب حجاب و عفاف در اسلام به هیچ عنوان به معنای کناره‌گیری از عرصه اجتماع و ترك گفتن آن تلقی نمی‌شود بلکه زن مسلمان نیز باید با الگوگیری از شخصیت‌هایی مانند حضرت فاطمه زهرا(س)، حضرت زینب(س) و حضرت معصومه(س) در بزنگاه‌های سیاسی و در مواقع لزوم وارد عرصه سیاست و اجتماع شود و از اسلام و ارزش‌های آن دفاع کند.

در رابطه با شخصیت حضرت معصومه(س) نیز شاهد این موضوع هستیم که ایشان در طول دوران سفر خود از مدینه تا قم سخنرانی‌های روشنگرانه متعددی داشتند اما همگی آنها در کجاوله و به دور از چشم نامحرمان صورت می‌گرفت و به هیچ روی شاهد زیرپا گذاشتن اصول مسلم اسلامی در رابطه با حفظ حریم زن و مرد در دوران مبارزاتی ایشان نیستیم.

اساساً حجاب اسلامی به این خاطر از سوی شارع مقدس وضع شده است که «زن» تنها با تکیه بر شخصیت انسانی خود وارد عرصه اجتماع شود و هیچ کدام از وجوه ظاهری شخصیت وی مورد توجه قرار نگیرد تا به راحتی نقش اجتماعی خود را ایفا کند و مبارزات سیاسی- اجتماعی بانوان بزرگ اسلام نیز تماماً با رعایت این اصول و مبانی بوده است.

عمق روابط خواهر و برادری

با درنظر گرفتن این موضوع که حضرت معصومه(س) در سنین نوجوانی پدر بزرگوار خود را از دست دادند و همچنین در همان ایام عمده عمر امام موسی‌کاظم(ع) در زندان سپری شده بود، به نظر می‌رسد که نوع روابط حضرت معصومه و امام رضا(علیه السلام) چیزی فراتر از رابطه خواهر و برادر بوده است و باید در آن عمیق‌تر شد. پیرامون نوع رابطه امام رضا(ع) و خواهر گرامی‌شان چند نکته را باید درنظر بگیریم تا این رابطه هر چه بیشتر برای ما تبیین و تشریح شود.

نخستین نکته‌ای که شاید برای مخاطبان هم جالب باشد از این قرار است که این دو شخص خواهر و برادر تثنی بودند و هر دوی آنها فرزندان نجمه خاتون هستند که این موضوع هم عمق روابط آنها را می‌رساند و هم اوج پاکی و طهارت مادر بزرگوارشان را گوشزد می‌کند که حامل چنین فرزندی بوده است.

علاوه بر این، حضرت معصومه در سنین نوجوانی پدر خود را از دست دادند و همین موضوع بهانه‌ای شد که تحت تربیت و آموزش مستقیم امام رضا(علیه السلام) قرار بگیرند. به عبارت دیگر امام رضا(ع) از این مقطع به بعد نه تنها برادر ایشان بلکه پدر و مربی‌شان هم بوده‌اند که این موضوع می‌تواند بر رشد و بالندگی حضرت تأثیر بسزایی داشته باشد.

همین رابطه با رشد سنی و جسمی حضرت معصومه ادامه می‌یابد و زمینه‌های اجتماعی و سیاسی نیز پیدا می‌کند تا جایی که با هجرت اجباری امام رضا(ع) به مرو، حضرت معصومه با سفر تاریخی خودشان نقشه مأمون را برملا می‌کنند و در اینجا نیز به یاری امام خود می‌روند.